

Felvidéki Híradó.

KÖZMŰVELŐDÉSI, SZÉPIRODALMI, IPAR-, KERESKEDELMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési árak:

Egész évre	4 ft
Fél évre	2
Negyed évre	1

Felolós szerkesztő:

Fehér János. Főmunkatárs:
Révész Lajos.

Kiadóhivatal: a turóc-szt.-mártoni „Magyar Nyomda”.
A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőségre, hirdetések és előfizetések a kiadóhivatalra címzve Turóc-Szt.-Mártonba küldendők.

Magánhirdetések legutányosabban, árszabály szerint
Hivatalos hirdetések díja: 100 szög 2 ft, ezentúl
minden megkezdett száz szónál 60 kralt több.

Lapunk számára hirdetőket elfogad a „Reuter újságírók és a Magyar
Távír. Iroda” hirdetői irodája Budapest, Gránátos-utca 1. szám.

Emlékezzünk régierekről!

A szép és dicső multtal ékeskedő magyar nemzet, történetének ezredéves epocháit fejezi be itt e bérces és megszerelt új hazájában. — Duzzadó erejében lázas munkájával nagy ünnepre készül. Ezer és viharos tusában megedzett nagy lelke, műveltségének gyümölcsöző munkáját akarja bemutatni a világ népeinek, hogy akik századok előtteleivel jönnek el hozzánk, a meggyőződés egész hevével láthatassak majdan be, hogy az emberi művelődés érdekében, a honfoglalás napjaitól kezdve egész a jelen pillanatig, borongó multunk ezer szenvedése közepette is megbűnhődve a multat s jövődőt, a magyar géniusz tisztos szolgálatot teljesített.

Bemutatjuk a multat és a jelent, hogy megláthatassuk a jövőt, melynek nemes betöltésére, jogot nyert nemzetünk hivatala van. Ezer év el nem mult eredményeiből lelkesedést akarunk meríteni a további kitartó nagy munkára, melylyel alkotásunkra a koronát reáteheljük.

Tisztán áll előttünk munkálkodó jelenünk, de borongó multunkat is kiakarjuk emelni a feledés homályos világából, mert csak törpe-nép felelhet ős nagyságot, hős elődökét, de lelkes szent ihletessel közelít az ősök sírközhöz s gyűjt a régi fényűlő új szövevényeket. Ez vezet az fró tollát, a szobrász vésőjét s a festő ecsetjét, mindenik igyekszik, hogy meg a szobán, rideg márványban és széles vásznon ott legyen a honfoglalásnak hű képe.

Minő és mennyi változás az ég alatt! Hihetetlen, csodás fejlődése nemzetünknek, mely tényekkel igazolja, hogy habár Európa nemzeti többször megtagadták, életre vagyunk hivatalva s jögnak van Isten és ember előtt ehez a földhöz, melynek minden rögét párolgó hönfivér öntözte. Nyílt életünk ott van a történelem nagy lapjain, erről rő betűket a rég mult idők krónikáisa, erről zendül meg az ének a vándor hegedűsöknek méla lantjain. Nemzeti életünk viharos korszakaiban, midőn a tárogatók bús hangjai mellett a tábor tüzek

melengető világánál bús nótáinkkal verjük fel a néma éjszakai titkos csöndjét és sírva, vigadva szól a régi dal régi dicsőségről, a multak történetét bolygáljuk meg s a régi szép hagyományon elmerengő szemünk, a hetevény csillag fölkelésével várja a fátyolos tejuton keresztül rohogni Csaba királyfiának viszszerző hun vitézeit. A fonók esti világában vidám rokka pörgése mellett szép regékkel ékes mesevilágunknak kedves alakjai rajznak fel s a régi gyermek hogy elmereng e bűvös világban és édes álmlában szövi tovább a szép mese aranyos szálait.

De naiv kedélyvilágunk szép szárnyairól leverte a tarka himpot a modern haladás szelleme, s a lázas munka sietsége, a homlok gyöngyöző verítéke ridegre mosta gyermekies hiünetek és örömlünet. Rohamos haladásunkban csak most vesszük észre, hogy nagy szükségünk van a mult idők e foszlányaira, hogy kedélyünk ridegségét betakarhassuk vele.

Ös-történelmünkkel kegyetlenül bánt el a kíméletlen sors s honfoglalásunk érdekes emlékeit maga alá temette a nyugati műveltség kéréllhetlen keze; szétrombolta füstölögő oltárainkat s a berkek titkos csöndjét nem verte fel többé áldozatra szánt fehérlo nyerítése; megszűnt nagyrészt a szt-ivánéji lüzugrás, a hajnal-kacagás, a halott-ébresztés és mind megannyi költői szép éleme pogánykori valásunknak. Az új rendszerrel kibékülni nem tudó magyarság, vérző szívvel temetkezett el Thontuzoba virágos sírjába, hogy néha-néha kísérténi támadjon csak fel a magas bercek tetején emelkedő tornyos virak búszke lovagtermeiben tartott titkos áldomásokon.

A rideg anyaföld takarta el vastag rétegeivel őskori műveltségünket s a porló ősök meghűlt szíve, érzés-világa, gondolatoké és porló csontjaik fölött sietve rohantak át a mult századok s a feledés nyomát hagyták az ősi sírokon, emelkedő halmokon, titkos suttogású völgyeken és berkeken, mohos váromlakdókban.

Vigasztalásul szolgálhat azonban, hogy műveltségünk kutató szelleme fölveri a régi temetők nyirkos rétegeit s megbolygatja a

porladozó nagy alvóknak néma sorait. Csakánnyok súlyos csapásaitól omlik a kemény agyagréteg, kapak vágásától porlanak az alföldi homokbuckák és a régiségbuvár sovár szemekkel takarja föl a keletre néző, régeselemetett ős-magyarok megsárgult csontvázeit.

A milleniumi kiálltás turlatai visszavezetnek bennünk a régmult idők daliás alakjaihoz. Az ország több vidékén megindított ásátások új világot fognak feltárni szemünk előtt. Az előkerülő tárgyakból és gyér nyomokból össze fogják állítani tudásaink régi történetünk műveltségét. A feltárandó sírokból előkerülő tárgyak elmesélik azokat a történeteket, melyeket frott hagyomány meg nem őrzött s szóval apáról fura a mi időkig el nem juthatott. E tárgyak be fogják igazolni, hogy nem voltak olyan műveletlen barbar hordák, a minőknek súlyos karjaink csapásait őrző nemel krónikus barátok, cellaikban gyártott permentjeiken szeretnének fellétneti.

Hozzá ért tudósok kezei bontogatják az Alföld rónaságban a népvándorlás és a honfoglalás korából való sírokat, hogy a még megmenthető emlékeket felkutassák Nemzeti Múzeumunk számára. A nemes célra a kereskedelmi miniszter ez év nyarán 2000 frót utalványozott ki a magyar régészeti társulatnak, az érdekelte városok pedig a megfelelő munkásokat készséggel ajánlják fel.

Cselédügy.

Vannak nagy dolgoknak látszó kis dolgok és kis dolgoknak látszó nagy dolgok. Ilyen kis dolgoknak látszó nagy dolog a cselédügy.

A cselédügy nálunk meglehetősen el van hanyagolva és hogy mily kellemetlenségeknek okozója ez, tudja az egész társadalom. A cselédügy rendezetlensége folytán a kiállhatatlanság fokozódó visszasság már-már kétségbe kezdi ejteni a házi asszonyokat.

És ez nagyon természetes. A társadalmi viszonyok nálunk is amerikaiasodni kezdenek már. Sok oly bevett szokásra lehetne ramatniti, mely Amerikából származott ide, de talán semmi sem oly rohamos, mint a cselédek maguktartása, persze a munkaskérdéssel összefonva.

A „FELVIDÉKI HIRADÓ” TÁRCAJA.

Cigány-korszak a magyar zene történelmében.

Irtta s a körmőcbányai Magyar-Egyesület 1894. évi szeptemberi estélyén felolvastta Matunák Mihály.

(Vége.)

Felolvasásunk szük keretében s végén röviden megemlékezünk két oly kitünő zeneművészről, kik a cigányok virtuozitását, művészetét a magyar zene kezelésében remekül utánozták. E két művészt Lavotta és Csermák.

Lavotta János szül. 1764. július 5-én Pusztá-Földemesen, Pozsonymegyében, meghalt 1826. augusztus 18-án, egyesek szerint Talyan, masok szerint Madon. Magyar nemesi családból származott. Tanulmányait Pozsonyban és Nagy-Szombatban végezte. Zenei tehetsége már akkor akadályozta kötelességeinek teljesítésében, a mi foleg mostoha anyjának oly heves jelenetekre adott okot s alkalmat, hogy a tuzes és dacos ifjú kőzkatónának csapott fel a Ferdinand herceg gyalogezredébe s mint ilyen ket hétig volt Pozsonyban. Atyjának közbenjárására megszabadult az egyenruhától. Bécsebe ment s néhány hónapig minden erejével zenei passziójának szentelte magát. Ekkor már szívesen látott s bámúlt vendége volt a bécsi szalonoknak. 1782-ben hangversenyek az ország nevezetesebb városában. 1786-ban jogszakság iratja magát a pesti egyetemem s mar ez időben részeselet a szerencsében, hogy mint hangversenyző József császár legmagasabb megelégedésével dicseked-

hetett. 1787-ben európai körutat tett s mindenütt nagy elismerésben részesült. Felre tven Verbovcy-ot, teljesben a művészre adja magát. 1792-ben a Budán, később Pesten működő Protaseczich féle szintarsulat karmestere lett, mely alkalpban azonban nem sokáig maradt, mert korlatozva érezte magát szabadságában s talán azért is, mivel minden virtuozitása dacára sem volt meg nála minden keliek, a melyek a karmesternél okvetlenül megkivantának. Az országban körútra indul s a hova csak jött, mindenütt tart karokkál fogadták, mint egy masodik Tínodit, ki az ő hangszereén a nemzet örömet és búját oly hiven tolmácsolja; de sehol sem maradt sokáig. Tuzes temperamentuma nem hagyta békében, hanem azte egyik helyről a másikra, míg egyszer csak érezni kezdte, hogy vonójának régi hatalma fogy s végre kiesett kezéből hagyjaaj sírjára. Lavotta tette a magyar műzene terén az első kísérletet, több apróbó zenekpeben eszményitvően az 1809-iki utolsó magyar nemesi insurrekció élményeit. Hires az általa szerzett „Aniska szerelme”, s a „Cserenogás” kezdetű dal s több verbunkos. Képet lerajzolta Vargó Pál.*

Csermák Antal, Edler von Luid und Rohans hegedűvirtuoz és zeneszerző, szül. Csehszországban 1771. meghalt 1822. október 22-én. Glettörténete regényes. Kezdetben mint hegedűvirtuoz nyilvánosan először Bocsben 1798-ban lépett fel, hol játékat nagy tetszéssel fogadták. Művészi előadása a francia köztársaság akkori követét (Bernadotte, későbbi svéd királyt, annyira meglepte, hogy Párisba akarta elvinni, de Csermák ez ajánlatot nem fogadta el, hanem Illészhay Istvan gróf tencsényi főispánnal Magyarországra jött, hol egy ideig a pozsonyi s a pesti nemel színházaknál, mint zenekar-

igazgató szerepelt. (1799—1800.) Ez ideig a magyar zeneről igen keveset tudott s csak klasszikus hegedűhangverseny darabokat adott elő. Egy nap azonban, midőn őt Grassalkovich herceg gödöllői kastélyába hívá, Bihar ott jatszott bandájával. Csermák hallgatja őt, könyekre fakad, nyakába borul a fiatal cigánynek s e perctől fogva kizárólag a magyar zenének szenteli magát. Lavotta Janost választja tanarul s igen ügyes képzett zenev, nemokára saját magyar műveivel lép a közönség elé. A magyar arisztokracia vetélkedni kezd egymással, ki nyerhesse meg estélyire. Ezután néhány évet töltött a magyar Alföldön, pusztakban, a gulyások és kanasok között. Midőn ismét megjelent Pesten s Magyarországon nagyobb városában: kapráztató hatást gyakorolt.

Egyelőre nem látott eseményt, azonban vezéretes fordulatot adott sorsának s életére a legismertebb befolyást gyakorolta. Egy városában keresztül menve, hova az egri erősek meghívasára jött, megismerkedett Roky földirtokossal s ezen véletlen találkozás folytán elment hozzá Iszpre, hol 4 hónapot töltött. Ott szerelmes lett egy, a magasabb körkőzhöz tartozó fiatal hölgybe, ki vallomását eleinte hitegen fogadta, de később bizonytalan reményűvel kecsgettette őt. Csermák most Nolly Janos földirtokos barátához ment Zemplémmegyébe s ott 4 évet töltött óriási szorgalom közt; viaghire akart szert tenni, hogy a szerettet nőhöz méltóvá tegye magát. Ez időben érte el, mint hegedűs művészetének tetopontját, valamint a legszebb műveit is okkor irta. A négy év elteltével nyilvánosan fellépett és egy sikerrel, huzer híre napról napra messzebbre terjedt. Ótundatos buszkészséggel úból szereime tárgyahoz közeledett, de most határozottan vissza lett utastva. E csapás végképp lesújtotta; egészen elhagyta magát. Sötét felleg borult

* Die öst. ung. Monarchie stb. Bartalus J. id. cikke.

Es még e téren rohamos a változás; míg eseléd és eselédartó közt egyre foly az ütközés és a háború, nem tudván és nem akarván egymást megérteni; míg a eselédet a ferdén ismert amerikai fogalmak kiálthatatlanná teszik: addig a eselédartó meg éppenséggel nem akar tudni a helyzetről. Az egyik az új, a másik a régi nótát fűtlyű s így végzetlenül keserves diszharmoniajuktól züg a társadalom.

A hatóságok meg tehetetlenül állanak, nem tudják magukat kismerni a helyzetben. A panaszok alkalmával az illető hatóság nem tudja, melyik félnek adjon igazat és bizony megtörténik, még pedig gyakran, hogy annak adják, aki meg nem érdemi. A eselédartók csökönesekek, a eseléddek dacosakká lesznek, mert a surlódás között folytonos és nincs, aki igazítani tudna rajta. Sőt olykor a eseléddek oktalan dodelgetése csak elmérgeíti a dolgot.

A eselédartók sem egészen oiyanok, a milyeknek lenniük kellene. A régi feudalizmus kiadása még egyre tart s nem akarnak engedni a korszellemnek. A rendezetlen viszonyok kiálthatatlanná teszik a helyzetet s mert a eseléd tudatlanabb, felfogása homályosabb, bűlöselkedése pedig olykor nagyon is primitív és maga sem tudja mit akar, ennél fogva kihívóva, hetykévé, pláne szemtelenné lesz s nincs aki tudja róla.

Ami pedig magát a eselédszerzést illeti, az minden kritikan alul áll. Ennél megbízhatatlanabb valami el se képzelhető. Aztán többnyire bűnfészkek. Legtöbbnyire ganús erkölcsi egének adják magukat a eselédszerződés mestersegére, s terjesztik az epidémiát hivatalból.

Szóval a eselédügy általában annyira el van hanyagolva, hogy jobban már nem is lehet. Pedig ha tekintetbe vesszük, hogy a eselédartás a családi életnek egyik nagy tényezője és még a belbékére is nagy befolyással van, csakugyan csodálni lehet, hogy ezt a dolgot ennyire el lehetett eddigéig hanyagolni.

Annal nagyobb örömmel fogadhajuk tehát ama hírt, hogy a belügyminiszter ez értelemben is tenni, intézkedni akar. Ugyanis a belügyminiszter a eselédszerződés má hajmeresztő szelhamosságot be akarja szüntetni, s rendőrire alakítani. Természetes, hogy ezen intézkedés, ha egyszer majd életbe lép, az egész ügyet egyszerre más kerékvasába fogja zökönteneti. Ha a eselédet a rendőrség, vagy a vidéki kisebb községekben az előjáróság helyezi el, s a eseléd, helyet változtatva ismét odafordulni kénytelen újabb helyért, akkor meg fog történni, hogy kérdőre vonatik, ami nagy befolyással lesz a eselédre is, a eselédartóra is. De persze, előbb meg kell állapítani valamely helyes eljárás rendszert s revideálni a mai eseléd-törvényt, a mely revizióznak e rendezváltoztatással be kell következnie.

Wekerle karrierje.

Az »Élet« című hetilap Porzsolt Kálmán tollából cikksorozatokat kezdett meg Wekerle miniszterelnökről; ehől vesszük át az alábbi közleményt:

lelkére s a komor melábu napról-napra nőtt lelkében. Kedélye aztán mindinkább elborult s fokozott csendes örültségbe sülyedt. Mind a mellett folyvást játszott és zeneműveket is szerzett. Etről fogva azonban már nem tartózkodott sehol állandóan. Fel s alá tévedezett az országban, faluról-falura, rongyokba takarva, mezitláb, meredező szemekkel, kuszalt hajjal s jatszott a betéví falatért s csak a borban talált vigasztalást. Hébe-hóba bevetődött nagyobb városba is. Így nehányszor Veszprémben Ruszicska Ignác templomi karnagynál is megfordult, ki fiatalkori barátja volt. De maradása nem volt sehol. Csak mikor kedves hegüdjén jatszott, mutatkozott meg címéjének egy-egy felvilámlása; ilyenkor gyönyörűen jatszott szobnépszerű dallamokat. Igen sok művét hallás után köztáta le ilyenkor Ruszicska, a melyeket később »Magyar nóták Veszprémvármegyéből 14 fogsában« (fűzetben) cím alatt ki is adott.

Órult állapotában 1819-ben Edeénybe is tévedt Dessewffy Ferenc grófnak. Edeényben voltam — mondja Fáy István gróf — s több zsenellyel együtt jelen voltam egy misén. Melyet Dessewffy Ferenc gróf adott elő, ki maga is igen jól jatszott az orgonán. Az unnepegy közepeket hirtelen belep egy rongyos ember, lángoló szemekkel és heves mozdulatokkal, neki rohan a zene-karnak, kiragadja az első hegüdjés kezéből a hangszerét s igen nagy művészettel eljatsza az egész zsenéret. Midőn az ismeretlen idegen letette a hegüdjét, kérdék tőle, vajjon ki ő? S ő búskén felele: »Csermak! — Dessewffy gróf aztan felöltözött öt tisztességesebb ruhába s kérték, hogy úra jatszék. Ő azonban vonakodott, állitván, hogy a Szű: megiltította neki. Aggodalmat csak tokaji borral lehet eloszlatni. Mután nehány pohárral megivott, megragadta a hegüdjét s jatszott.

Életének utolsó napjaiban egészen elhanyagolt állapotban megjelent Fáy gróf kastélyában. A gróf azonnali raimert, inasa által haját rendezteté, hosszú kormet levagatá, furdót rendelt fejérmuról, viselő ruháról és lábóelról gondoskodott és egy felügyelőt

Miniszteri fogalmazóból lett Wekerle Sándor miniszterelnök. A história csak az út végével fog törődni. A kik azonban a nagy emberek élete iránt érdeklődnek s küzdelmeikből tanulságot akarnak meríteni, azokat érdekli ez az egész hosszú út, melyet a két rang között Wekerlenek meg kellett futnia.

Ezt a hosszú kínos utat el lehetne nevezni a munka Kalvária-útjának. Ez útnak egyes állomásait röviden kifejtjük.

Egyet azonban előre kell bocsátanunk, ha Wekerle nagy karrierjének titkait meg akarjuk érteni. Midőn ugyanis azt a frazist használjuk, hogy Wekerle a demokrácia diadalát képviseli s hogy Wekerle az első igazi polgar-miniszterelnök, ki a legalsóbb fokról emelkedett a legfelsőig; akkor az ilyen fraziszokat nem szabad szóserintit értelmökben venni.

Wekerle a legalsóbb fokon s a legszegényebb sorshban ugyanis sohasem volt.

Egyszer Schössberger báró, a milliomos, mondotta Keszler Józsefnek, az írónak: »Az első tízezer forintot nehéz megszerezni; a többi már könnyen jöni!«

Nos. Wekerlenek ez az első tízezer forintja meg volt az apjától. Tehát a megelhetés apró s annyi nagy tehetséget elnyomó gondjaival sohasem kellett küzdenie.

Az egész magyar politikai világban Kerkápoly Károly volt az egyetlen miniszter, a ki nevetlen kölykök nevelésével szerezte meg már diákkorában a mindennapi betevő falatját. Kerkápoly oly sorshban volt, hogy jurátus korában egy kis birtokos családnál az oszonánál — fűlölgált. S ehől a sorshból lett miniszter a tehetsége segítségével.

De azért Wekerlenek is kijutott a küzködésből s megalazkodásból. A ki ismeri a miniszteriumokban az ügynevezett »elnöki osztályok« hivatalnokainak helyzetét s a ki tudja, hogy Wekerle évekig volt a pénzügyminiszterium elnöki osztályában, az gondolhatja, hogy mily keserű volt az ő kenyere is sokáig.

Ő is érezte, hogy a nagy urak mellett szolgálni s a nagy urakat kiszolgálni milyen komisz dolog. Ezek ugyanis a melléjük került fiatal embereket csak kihasználják, megalazzák és elnyomják. Az elismerés és hála a legtöbb kegyelmes urnak csak akkor jut eszébe, mikor már — megbukott.

Sok miniszterium elnöki osztálya az érdemtelen jutalmazgatásokra is alkalmat szolgált és sok elnöki tisztviselő époly kitünően ért a hízeldkezéshez, mint a panamázgatáshoz.

Wekerle azonban ahhoz a fajtához tartozott melynek csak a kihasználás és elnyomatás jut.

Ha Tisza Kálmán nem veszi át 1886-ban Szapary bukása után a pénzügyminiszterium vezetését, Wekerlelőb sohasem lett volna miniszter, talán még csak képviselő sem.

Nagyon jól emlékszem még arra a napra, melyen Wekerle karrierje elődött.

Egy-két képviselő és újságíró tudta csupán, hogy Wekerle nem volt megelégedve miniszteriumi helyzetével s egy bankkal tárgyalt oly célból, hogy annak élére álljon. Tisza már akkor jól ismerte őt és tehet-

állított melléje, hogy kastélyából alattomban el ne tavozzék. Másnap a gróf felkérte Csermakot, hogy írjon egy magyar lassú darabot. Csermak vonakodott, mire egy melléte álló házi zsenés ismervén Csermak gyenge oldalát, hangosan felkiáltott: »tudom én, miért nem akar Csermak ír komponálni! azért — mivel nem tud. Erre a szerencsétlen művész azonnali papírt és tollat ragadván, mérgesen leült és nyilsebéggel egy lassú magyart írt s azt a hegüdjét oly lelkesedéssel jatszotta el, hogy a gróf átkarolva megeskolta. Csermak még az nap, minden felügyelet dacára is eltűnt, eltűnt pedig örökre, mert kevés idő múlva testét Veszprémben egy kert melletti sóványnd halva találta.

Csermak, mint hegüdj virtuo, két magyar kortársát Biharit és Lavottát túlszárnyalta, mint zsenészerző azonban nem vetekedhetett velök. Szerzeményei dalla mosak és fulbemazok ugyan, de a magyar jelleg igen gyakran csak a tulságos cikornyá alkalmazása által nyilvánult bennök. Egy újitása azonban fennmaradt: a »lassú« után következő »frisse«, vagy a mint ő nevezte »frisska.« Ezt ő alkalmazta először. Szerzeményeinek száma mintegy 70—80 különajtajú zenedarab. Irt »Hallgató magyart«, »Dobzó-tánc-okat«, »Magyar tánc-okat és egy nagyobb szabású zeneművet, melynek címe: »Az intézet veszedelmei vagy hazaszeretete nemzeti muzsikára, melyeket Fortepianóra és hegüdjére aiatatosan ajánlja az Magyar nemességnek Csermak Antal 1890. szeptemberében.« Zenes csatakep volt ez az inszurgensek hasznára. Műveinek nagyobb részét kiadták meg Lich cég Pesten; melyre kétre atírva gróf Fáy István 1847. és Káldy Gyula 1890 Régi magyar zenekincsei című gyűjteményben s egyik »Sarkantyú verunkosek« at idén kiadott »Régi magyar harci dalok, verunkosok« című gyűjteményben.*

Foglalkozván ezent röviden a korszak zenéjének *) Csermakról írt Káldy Gyula Pallas-Nagy-Lexikonában Baralás J. a »Die ost ung. Monarchie stb. c. műben Hofecker J. id. műv.

ségét; de még nem nyilatkozott előtte, hogy emelkedésének útját megnyitja-e. Midőn a bankkal folytatott tárgyalások annyira előrehaladtak, hogy Wekerle már készen nyilatkozott az állás elfogadására, valaki — ha jól emlékszem Móricz Pál — megmondotta ezt Tisza Kálmánnak.

Tisza nem sokáig gondolkodott a fölött, hogy mit kell tennie. Huszonnégy óra alatt elintézte az ügyet.

Este tízenegy óra felé lehetett, midőn a »Nemzet« szerkesztőségében egyedül dolgoztam. Egy szerencsétlen népszínműírónak tekertem ki épen a nyaktól színházi kritika alakjában, midőn szegény megboldogult Visi Imre, az akkori szerkesztő, lihegve fut be. A vezércikk-írókat kereste, mert még nem volt »cicero«. Vezércikk-írók persze ősi hagyomány szerint sohasem lévén találhatók, neki kellett munkához fognia.

— Újjon kocsi, — szólott hozzám — keresse föl Wekerlet akárhol még az éjjel, mert meg kell akadályozni, hogy holnap aláírja a bankkal a szerződést. Mondja meg neki, hogy a »generális« akar vele golnap beszélni.

A politikai futár szerepe napjainkban tisztelt nekem, de akkor még nem ismertem Wekerlet s illetlen dolognak tartottam, hogy ilyen bizalmas hírel egy idegen toppanjan be hozzá. Megmondtam ezt Visinek.

— Hat akkor elmegyek én, — szólott — maga pedig írjon valami cikket, mindegy, akármiről, csak — jámbor legyen.

En írtam egy tanügyi cikket. Ez a legjámborabb. Visi nem jött vissza az éjjel. Míg sem tudom, hogy akkor személyesen találkoztam-e Wekerlével, vagy más valaki útján közölte a hírt. Csak másnap hallottam, hogy Wekerle bement Tisza szobájába s onnan mint — államtitkár jött ki. A bank persze üthette bottal a nyomát.

Ezzel el volt döntve Wekerle karrierje. Az ő sorsa Tisza kezébe volt letéve. Az ő segítségével inagurálta Tisza azt a pénzügyi politikát, mely az államháztartás egyensúlyát helyreállította. De mikor ez már biztosítva volt, átada neki a pénzügyminiszteri székelt, hadd élvezze a dicsőséget és elisméret.

A história meg fogja írni azt is, hogy mekkora része volt Tiszának a Wekerle miniszterelnökségében is...

Lapszemle.

A »Národnie Noviny« f. évi október hó utolsó napján ekként vezércikkelt:

A belgiumi választások eredménye általános meglepetést okozott. A belga liberalisták hallatlan vereséget azonban megérdemelt büntetésnek kell tartani, a melyet a Nemesis a belga liberalistákra mért. A midőn a hatalom az övék volt, minden egyébről gondoskodtak, csak az igazi liberalizmus követelményeiről feledkeztek meg. Nevezetesen az általános szavazati jogtól féltek úgy, mint az ördög a szentelt víztől, sőt a választási jognak a nép alsóbb rétegeire való sikeresebb kiterjesztése is felellemel tőlötötte el őket.

Ellenfeleik, a konzervatív pártbeliek, avagy kle-

cigany korifeusaival, legyen szabad mar most e korszak néhány zeneművét is bemutatnánk. A darabok mind ügynevezett verunkosok, helyesebben toborzók, egyszerű palatósok, a mai lassú csardásnak megfelelők. A katonatoborzó bizottság rendszeren ügyesebb, lelkesebb, jobbat palatósokat jatszatott, hogy ezrei is könyökbén megnyerje a legényeket a katonai életnek s az ilyen taborzásnál, verbuvalásnál bevált palatósokat elneveztek toborzónak, vagy kaszarnyai stílusban verunkosoknak,

Előadandó darabjaik közül az 1) »Hadik obester nótája« Biharinak első szerzeménye ugyan, de — mint Káldy megjegyzi — mar e művén meglátszanak az oroszlandkormök. E verunkos valóságos harci dal és uzy hangzik, mint akar lovassági tamadás. Biharit e nótát Hadik András gróf taborzának dicsősítésére írta, ki két francia, ugyanannyi török s három porosz háboruban vivott ki dicső győzelmeket s Berlint is megsarcolta. A 2) és 3) számú két lelkes verunkos a francia háborúk alatt keletkezett. A Biharit onnan vette elnevezését, hogy 20 tallér volt a taborzási felpenz, öreg Boka András pedig azért kapta a »Szab ember verunkos« címet, mert mindjárt első eljatszása alkalmával az első napon száz legény csapott fel katonának Debrecenben. A 4) számú »Sarkantyú verunkos«-ban a sok rövid előke úgy hallatszik, mint a sarkantyú pengés s Biharinak e zene-remeké melánt sorolható az előbbiekhöz. A 5) számú Lavotta Jánosnak egyik legsikerültebb verunkosa.

Midőn a mélyen tisztelt közönségnek igénytelen előadásunk szives és türelmes meghallgatásáért köszönetnek kifejezünk, legyen szabad e korszak gyönyörű magyar zenéjét, a jelenlegi korszak magyar műzenéjének ezen bazisát, beces figyelemköbe ajánlanuk s a mélyen tisztelt közönséget felkérünk, hogy az előadandó darabokat is szivesen meghallgatni kegyeskedjék.

csapatok tartottak bevonulásukat Breznóbányára. Az előadott tót szindarab tele van csufolódásokkal a magyar nyelv ellen; minden ilyen mondatát vihosan megtapostak. Az előadás után a község egy része táncra kerekedett, másik része pedig vérszajú dikciók közben ürítgette a poharat a magyar zsarnokság bukására és Tórország melőbbi megszületésére.

Irodalom.

— Az Athenaeum Képes Irodalomtörténetéből, melyet legújabb irodalomtörténet-írónk közreműködésével Beöthy Zsolt szerkeszt, megjelent a 25-ik füzet, három íven, az előbbiekhöz hasonló gazdag tartalommal és szép illusztrációkkal. Ebben Ballagi Géza befejezi a múlt századi »Felvilágosodás irodalmá-ról kezdett cikkét; a következőkben Badics Ferenc, a vállalat segédszerkesztője, száadvány »Tudományos irodalmunkat« ismerteti, részletesebben a magyar nyelvű történet-írás, s a magyar irodalomtörténet kiválóbb, alapvető munkásairól (Szekér Joakim, Budai-testvérek, Horányi, Wallaszky, Pápai Samuel stb.) szólván. E korszak befejezésül Bayer József »A nemzeti játékszín« küzdelmeit beszéli el 1837-ig, a midőn a nemzeti színházban állandó fedél alá juthatott. — A jelen század második tizedében Széchenyi és kislady feléptével nyílt új korszakhoz Beöthy Zsolt irt magvas bevezetést: »Széchenyi kora« cím alatt, melyben a politikai s irodalmi viszonyok kölcsönhatásáról s különösen Széchenyi befolyásáról szól. Ez után Szász Károly értekezik az akadémiai eszme fejlődéséről, majd Akadémiánk keletkezése, megállapítása s első s későbbi szervezetéről. A fuzet utolsó cikkében »Gr. Széchenyi István mint író« cím alatt Zichy Antal, Széchenyi munkáinak kiadója, kezdi meg tanulmányát, ezúttal a nagy reformatornak még csak ifjúságáról szólván. — A tartalmat ezúttal is gazdag képgyűjtemény teszi érdekesebbé. Külön mellettek van: Bersenyi Dániel levele Festetics György grófnak és az 1859-iki Kazinczy-ünnep; a szövegben pedig: Budai Ezsaiás, Horányi Elek, Wallaszky Pál, Pápai Samuel, Kántorné, Dérnyé (hírneves színésznők), Felsőöböl Nagy Pál, B. Wesselényi Miklós, gr. Teleki József, Széchenyi Ferenc és István grófok arcképei; a régi Dunaparti Rondella, a kolozsvári és pesti nemzeti színház, az akadémia palotájának rajza, Kislady Károly Aurorájának cimképei s egyéb kisebb képek vannak. — A nagyfontosságú vállalat már befejezéséhez közeledt, azért egyúttal is felhívjuk rá a mivel község figyelmét. A nagy mű mintegy 32 fuzetben lesz befejezve s a hátralevő fuzetek ketheti időkben jelennek meg; fuzetként 40 kr-ért bármely hazai könyvkereskedésben megrendelhetők.

— **Előfizetési felhívás** a »Jubileum-indulóra«, mely a kolozsvári állami fitantókepző huszonötévi fennállásának egy év múlva leendő megünneplésére *Bordeaux* Gáza kecskeméti városi zenészk. tanár által irtott. Ezen magyar stílusú »Jubileum-induló« zongorára két kézre fog megjelenni, ára előfizetőknek: 1 korona, nem előfizetőknek dragább lesz. Hegedűsök épen úgy játszhatják, akár zongorázzák, mert a dallamot a felső sor hiány nélkül tartalmazza. Ugyanezen darab »nézenekekra« is kapható saját letelelemben; ára: 2 kor. Hogy milyen sikerült zenedarab, azt nem dicsérjük, reménylünk, majd eléggé fogja ez magát ajánlani s rövid idő alatt általánosan ismert lesz. Rendelők sziveskedjenek címeket s lakásaitkat a fennvezetett szerzőhöz beküldeni. Gyűjtőknek hat előfizető után egy tisztelet-példány jár.

Nyilttér.

(Az e rovatban foglaltakért nem vállal felelősséget a szerk.)

— **Bali-selyemszövetek** méterenként 45 krtól 11 ft 65 krtig valamint fekete, fehér és színes selyemszöveteket is méterenként 45 krtól 11 ft 65 krtig — sima, csikozott, kockázott, mintázott, damaszkli stb. minőségben (mintegy 200 különböző fajta és 2000 különböző szín s árnyalatban) postabőr és vámentesen a privát-megrendelők lakására szállít: **Henneberg G.** (cs. kir. udvari szállító) **selyemgyára Zürichben.** Minták póstaforduval küldetnek. Svájcba címzett levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó.

863. tk. sz. 1894.

Arverési hirdetményi kivonat.

A turóc-szt.-mártoni kir. járásbírósg mint tkivi hatóság közhírré teszi, hogy Meisler Adolfnak, Chrenko Balázs Susanna elleni végrehajtási ügyében a beszercebananyi kir. törvényszék területén lévő Turán községben fekvő:

a) a turáni 230. sz. tjkvben A. + 1—4. sorsz. alatt felvett, Meisler Adolf nevére $\frac{3}{4}$ és Chrenko Balázs Susanna nevére $\frac{1}{4}$ részben irt ingatlanokra köztük 312. ó. sz. házra 160 frtban,

b) az ottani 612. sz. tjkvben A. + 1. sorsz. alatt foglalt, Pls szül. Matyko Susanna nevére A. 1. sz. a. $\frac{1}{16}$, Chrenko szül. Balázs Susanna nevére A. 3. a. $\frac{3}{16}$, Vrabecz Grman Pál nevére B. 7. a. $\frac{1}{16}$, Meisler Adolf nevére B. 8. a. $\frac{1}{16}$, Chrenko Balázs Susanna nevére B. 10. és 15. a. $\frac{1}{16}$, Pls András nevére B. 12. a. $\frac{2}{16}$, Pls Katalin nevére B. 13. a. $\frac{1}{16}$ és Babenyah József nevére B. 14. a. $\frac{1}{16}$ részben irt ingatlanra 80 frtban,

c) az ottani 618. sz. tjkvben A. + 1. sorsz. a. felvett Chrenko szül. Balázs Susanna nevére A. 2. a.

$\frac{3}{16}$, Meisler Adolf nevére B. 3. a. $\frac{1}{16}$, Chrenko Balázs Susanna nevére B. 4. és 9. a. $\frac{1}{16}$ és Balázs férj. Dzur Anna, kiskorú Balázs Pál és kiskorú Dzur András nevére B. 6. 7. 8. a. $\frac{1}{16}$ részben irt ingatlanra 48 frtban,

d) az ottani 737. sz. tjkvben A. + 1. sorsz. a. felvett ingatlanból Chrenko Balázs Susannát B. 6. és 15. tétel alatt $\frac{1}{8}$ részben megillető jutalékra 38 frtban és

e) az ottani 1022. sz. tjkvben A. + 1—17. és I. 1—39. sorszám a. felvett ingatlanokból Chrenko Balázs Susannát B. 6. tétel alatt $\frac{1}{8}$ részben megillető jutalékra 142 forintban ezen megállapított kiküldetési árban az árverést 200 ft tőke s jár. kielégítése végett elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlaság az 1894. évi november hó 20. án d. e. 10 órakor Turán községben a községi házánál megtartandó nyilvános árverésen a kizárási áron alól is el fog adatni.

Árverezni szándékozók tartoznak minden egyes ingatlaság kiküldetési árának 10%-át készpénzben vagy óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, vagy pedig a bánatpénznek a bíróságnál lett előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elősmervényt átszolgáltatni.

Kir. jbróság mint tkivi hatóság.

Turóc-Szt.-Mártonban, 1894. évi július hó 14-én.

Medzihradzsky,
kir. aljbró.

A Patkányhalál

(Immichs Főltz, Delitzsch)

a legjobb szer, mely által patkányok és egerek gyorsan és biztos sikerrel irtathók ki. Embereknek és háziállatoknak veszélytelen.

Kapható csomagokban a 30 kr. és a 60 kr-ért a zúzóváraljval gyógyszerárban.

TUDÓSÍTÁS.

Alulírott tiszteletteljesen értesítem a n. é. közönséget, hogy Turóc-Szt.-Mártonban a »Dom-szállodában

Fogászati gyakorlatomat

megkezdtem, és ugyanitt folyó hó 15-ig folytatni fogom.

Műfogak készítése tartózkodásom 13. napján már nem vállaltatnak el.

Fogplombirozásoknál, hogy azok teljesen sikerüljenek, kérem tartózkodásom első napjaiban jelentkezni, mert előfordul, hogy egy fog-tömes 5—6 napot is igényel.

Turóc-Szt.-Márton, 1894. nov. hó 4. é.

Mély tisztelettel

PROCHASKA J. NÁNDOR,
Fopspecialista
Budapestről

(többrendbeli fő- és gyakorló-orvosoktól nyert elismerő levelek és Zala-vármegye székvaróságának tanácsától nyert dicsérő-levél birtokosa.)

Ezennel van szerencsén a t. közönség tudomására hozni, hogy

divat-, posztó-, vászon- és konfectióáru raktárunkhoz

fa- és fém-koporsók

↳ sirkoszoruk és valamennyi gáscikkék ↩

csatoltattak.

Grossmann József fia

Turóc-Szent-Mártonban.

Turóc-szt.-mártoni Magyar Nyomda — Moskóczy Ferenc né.

Leánytandák figyelmébe!

Női-kézimunkák

rajzolt, kezdett és egész készen, valamint hozzávaló

hímzőszövetek, selymek és pamutok

legnagyobb választékban és legutányosabb áron.

• Árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve. •

DEUTSCH MÓR FIAI

Pozsony.

Főnyeremény esetleg 500,000 marka	Nyújtunk kezét a szerencsének!	Anyeremények ért az állam kezéskedik
--------------------------------------	--------------------------------	--------------------------------------

Felhívás
a Hamburgi Állam kezessége alatt álló nagy pénz-lutri esetleges nyereségeinek részvételére, melynél

10 millió 868,900 marka

okvetlenül nyerendő.

Ezen előnyös pénzlutri nyeresémei, mely tervszerűleg csak 110,000 sorsjegyet tartalmaz, a következők: A legnagyobb nyeresemény esetleg 500,000 marka. Nyeresémdíj 300,000 marka 46 nyeresemény 45000 marka 1 nyeresemény 200,000 marka 106 nyeresemény 40000 marka 1 nyeresemény 100,000 marka 206 nyeresemény 20000 marka 2 nyeresemény 75,000 marka 752 nyeresemény 10000 marka 1 nyeresemény 70,000 marka 1320 nyeresemény 40000 marka 1 nyeresemény 65,000 marka 20 nyeresemény 40000 marka 1 nyeresemény 60,000 marka 130 nyem. a 200, 150 marka 1 nyeresemény 55,000 marka 38945 nyeresemény 165000 marka 2 nyeresemény 50,000 marka 6994 nyem. a 134, 100,98 marka 1 nyeresemény 40,000 marka 6846 nyem. a 169, 42, 30 marka 3 nyeresemény 20,000 marka 55.000 nyeresemény, melynek néhány hónap múlva 7 részben biztosan kerülnek sorsolás alá.

A 1-ső osztályú főnyeremény 50.000 marka, mely a 2-ik osztályban 55.000, a 3-ik osztályban 60.000, a 4-ik osztályban 65.000, az 5-ik osztályban 70.000, a 6-ik osztályban 75.000, a 7-ik osztályban 80.000 és a nyeresémdíjjal 300.000, esetleg 500.000 markára emelkedik.

Az első nyeresemény-húzásra, melynek határideje hatóságilag állapították meg, az egész eredeti sorsjegyre ára csak frt 3.50 a fél eredeti sorsjegyre ára csak frt 1.75 a negyed eredeti sorsjegyre ára csak frt —.90

Mindegyik részvevőnek a megtörtént húzás után azonnal ingyen megküldetik a hivatalos sorsolási listajstrom. Sorsolási tervet Állami ezimrevel, melyekből a betétek és a 7 osztály nyeresémeinek felosztási kitűnének, előzetesen küldetnek ingyen.

A nyeresemények kifizetése és a legnagyobbt titoktartás mellett és pontosan eszközöltetik.

Megrendeléseket postautalvány vagy ajánlott levél útján kérek.

A húzás közeleg határideje miatt megrendelések azonnal, de legkésőbb

f. é. november 21-ig

bizalmasan eszközölhetők a következő cegnél:

Joseph Heckscher,

Banquier und Wechsel-Comptoir in Hamburg.